

Nr 178.

Av herr **Byström**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lag-
ändring, åsyftande rätt för annan än präst i statskyr-
kan att förrätta jordfästning.

Frågan om sådan ändring i lagen att frikyrklig predikant skulle få rätt att officiellt förrätta begravning, har vid flera tillfällen förut förelagts riksdagen. De senaste gångerna har andra kammaren bifallit motionen härom, men första kammaren har avslagit densamma.

De fall, då begravning skett utan prästerligt biträde, visa att en ändring i lagen om jordfästning av år 1894 är behöfvig. Före år 1894, då denna lag antogs, hände det ganska ofta, att frikyrkliga predikanter officierade vid jordandet av döda.

Flera gånger hava strider om begravningar uppstått mellan präster och frikyrkliga personer, naturligtvis i de flesta fall beroende på otydlig och olämplig lagstiftning eller också på ofördragsamhet från vederbörandes sida. Ett sådant exempel omtalas i justitieombudsmannens ämbetsberättelse till riksdagen 1910.

I flera andra land äro bestämmelserna om vem som kan förrätta en begravning ej så exklusiva som hos oss.

I Danmark antogs en »lov om forskellige Forhold vedrørende Begravelse den 19 April 1907».

På grundvalen av denna lag skriver pastor M. Jørgensen i Köpenhamn:

»Enligt den senaste lagen ha alla frikyrkliga samfund rätt att begrava sina döda på landets kyrkogårdar och i de därtill hörande gravkoren utan prästernas medverkan och utan det dessa i minsta mån ha rätt att hindrande ingripa.

Angående hithörande förhållanden skriver redaktör J. G. Lehmann i Kassel följande:

»Begravningen av våra döda är här i Tyskland alltjämt en omstridd fråga, enär vi ha att skilja mellan

- a) kyrkogårdar, som tillhöra kommunerna, och
- b) kyrkogårdar, som tillhöra statskyrkan.

På de förstnämnda är det oss tillåtet, på de senare förbjudes det oss ofta, och detta har givit anledning till en mångfald processer, i vilka vi mestadels blivit frikända, men också mången gång fällda till ansvar.»

De frikyrkliga i England hava enligt »Burial Laws Amendment Act, 1880» och »Burial Act, 1900» tillåtelse för sina predikanter att förrätta begravning.

Vid ett frikyrkomöte, som hölls i Immanuelskyrkan i Stockholm för några år sedan och som hade talrikt med ombud från de tre större frikyrkosamfundet, såsom friförsamlingar, baptister och metodister, gjordes följande uttalande:

»Frikyrkomötet uttalar såsom sin mening, att vederbörlig lagstiftning må ändras så, att frikyrklig predikant eller pastor, vare sig han ställt sig under dissenterlagen eller icke, måtte erhålla samma rätt som statskyrklig präst i fråga om att förrätta begravning.»

Beträffande dem, som skulle få den rättighet, som här är ifråga, har jag tänkt mig att det skulle ordnas så, att ett särskilt forum skulle härom bestämma. Ett sådant forum vore t. ex. för vart och ett frikyrkosamfund dess predikantseminarium eller teologiska läroverk. Ett annat sådant vore för varje samfund dess överstyrelse eller högsta ledning. Och jag menar, att här ifrågasatt rättighet skulle givas åt vederbörlig person, antingen han har utträtt ur statskyrkan eller icke. Sedan rekommendation vore utfärdad, skulle saken prövas av någon officiell myndighet, som hade att sanktionera eller också att vägra den ifrågasatta rättigheten. Denna myndighet kunde vara Kungl. Maj:t eller vederbörande Konungens befallningshavande.

Två gånger har lagutskottet tillstyrkt motionen. Första gången, som det skedde, var nuvarande talmannen i andra kammaren landshövding J. Widén ordförande för lagutskottet. Andra gången var borgmästare Jakob Pettersson dess ordförande.

Till stöd för bifallsyrkandet anförde lagutskottet bland annat följande:

»Enligt lag den 25 maj 1894, som efter sin ordalydelse avser dödsfall inom svenska kyrkan, föreskrives, att vid begravning av nämnda

kyrkas medlemmar jordfästning ej må förrättas av annan än präst inom samma kyrka. Vidare läres enligt grunderna för kungl. förordningen angående främmande trosbekännare m. m. den 31 oktober 1873 gälla, att jordfästning av medlem utav ett till offentlig religionsutövning här i landet berättigat trossamfund må ske i överensstämmelse med samfundets uppgivna trosbekännelse och församlingsordning; varjämte mosaiska trosbekännare, enligt den genom kommerskollegii cirkulär den 13 augusti 1838 kungjorda ordning rörande vad sådana trosbekännare hava att iakttaga i avseende å utövningen av sin religion m. m., äga att begrava sina döda å särskild begravningsplats, som med vederbörande jordägares bifall därtill kan utses.

Fråga om ändring i bestämmelserna rörande jordfästning i enahanda syfte som nu har förut varit föremål för riksdagens prövning. Vid 1910 års riksdag väcktes sålunda inom andra kammaren motion af herr Byström (nr 74) att även annan person än präst i statskyrkan och den, som enligt kungl. förordningen angående främmande trosbekännare är jämställd med statskyrkopräst, »må kunna berättigas att förrätta begravning». Denna motion avstyrktes av lagutskottet med huvudsakligen den motivering, att, därest de, som vore missnöjda med den nuvarande ordningen, önskade övergå till annat trossamfund eller ville bilda eget sådant samfund, som avses i 1873 års förordning, det stode dem fritt att utträda ur kyrkan, samt att i varje fall de frikyrkligas ställning, vilka inom kyrkan bildat mer eller mindre fasta religiösa sammanslutningar, skulle bliva reglerad genom den lagstiftning, som kunde bliva en följd av den av riksdagen i skrivelse den 9 mars 1909 hos Kungl. Maj:t begärda utredning angående de villkor, under vilka det kunde tillåtas medlem av svenska kyrkan att, även utan uppgiven avsikt att övergå till annat trossamfund, utträda ur kyrkan. Fyra reservanter inom utskottet tillstyrkte emellertid bifall till motionen under framhållande bland annat, att ett bibehållande av den kyrkliga jordfästningens obligatoriska karaktär ej torde stå i överensstämmelse med den utveckling i riktning mot frigörelse från kyrkligt tvång, som under de senaste åren framträtt.

Vid behandlingen inom kamrarna blev motionen av första kammaren avslagen, varemot andra kammaren biföll densamma.

Det synes utskottet, som vore en ändring i hithörande bestämmelser i den riktning motionärerna nu föreslagit av behovet påkallad. Tvånget i fråga om formen för begravning inom svenska kyrkan torde i vida kretsar bland de frikyrkliga kännas tryckande, och jämväl från prästerligt håll

har uttalats, att åtskilligt vore att önska beträffande lagstiftningen i detta hänseende. Även medlemmar i frikyrkliga samfund, som ej utträtt ur statskyrkan, synas böra få ordna med begravningen av sina döda i enlighet med sin uppfattning av denna förrättnings rätta innebörd och därav beroende form; onekligen måste det anses för den avlidnes anhöriga mera tilltalande och överensstämmande med dessas religiösa känsla, att den person, av vilken den afidne under livstiden mottagit andlig uppbyggelse, även får förrätta jordfästningen. Det synes här icke föreligga skäl att i lagstiftningen förbehålla de statskyrkliga formerna en obligatorisk karaktär, som icke överensstämmer med den allmänna uppfattningen av dessa formers nödvändighet och betydelse för det religiösa livet.

Mot motionärernas förslag i förevarande del har visserligen framhållits, att de frikyrkliga organisationer som åsyftas skulle, genom att bilda egna trossamfund av den i dissenterförordningen avsedda beskaffenheten, kunna förskaffa sig den rätt de eftersträva. Men, enligt vad erfarenheten visat, har i många fall svårighet yppat sig för dylikt frikyrkligt samfund att ställa sig till efterrättelse nämnda förordnings föreskrifter om villkoren för ett utträde ur statskyrkan. I mycket stor omfattning har sådant utträde ej heller ägt rum. Den anvisade möjligheten måste därför i en mycket stor mängd fall anses, praktiskt taget, ej föreligga.

Redan med nu gällande bestämmelser torde visserligen icke någon straffpåföljd drabba den, som utan att vara präst i svenska kyrkan förrättar jordfästning. Men då i lagen angående jordfästning förbud meddelats för annan än sådan präst att verkställa dylik förrättning, innebär ett överträdande härav ett lagbrott; och en rättelse härutinnan synes därför vara på sin plats.»

Då frågan vid 1914 års första riksdag var före, gjordes sakrika uttalanden i första kammaren av herrar Alexanderson, C. F. Holmquist, K. A. Nilson och M. Hellberg, vilka gingo ut på att stödja motionens strävanden och i andra kammaren talade likaledes herrar Pettersson i Södertälje, Modig, Hamrin med flera kraftigt för saken, och motionen bifölls i denna kammare med 85 röster mot 46, som avgävos för avslag.

De som talade emot motionen voro i det hela taget fogliga i sina yttranden, och den förnämste bland dem, nämligen biskop O. Bergkvist, sade bland annat: »Jag vill icke sluta mitt anförande utan att också giva ett erkännande åt de frireligiösa riktningarna. Det är icke meningen, att jag endast skall frambära klander av deras arbete. De må hava ett stort

berättigande och en stor uppgift, då det gäller den rena uppbyggelsen och kärleksverksamheten i våra församlingar.»

På grund av vad jag nu anfört, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, att även annan person än präst i statskyrkan och den, som enligt Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående främmande trosbekännare den 31 oktober 1873 är jämställd med statskyrkopräst, må kunna berättigas att förätta begravning.

Stockholm den 25 januari 1917.

J. Byström.
